

Niemand wil een Europese superstaat

Citation for published version (APA):

Chamon, M. (2021). Niemand wil een Europese superstaat. *De Standaard*, 36.

Document status and date:

Published: 20/10/2021

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

column

Marc Reynebeau

Op school dweilen met de kraan open

Het getuigt niet van veel gevoel voor timing dat minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) uitgerekend nu zal bezuinigen op plannen die het beroep van leerkracht aantrekkelijker moeten maken. Want een acuut tekort aan leerkrachten is vandaag de bron van een zoveelste crisis in het Vlaamse onderwijs. Sommige leerlingen krijgen amper nog les, Brusselse scholen zullen misschien wel tijdelijk de deuren moeten sluiten (*DS 19 oktober*). En het probleem zal al leminst vanzelf weggaan. De instroom bij de lerarenopleidingen is nog de helft van wat die tien jaar geleden was en kromp ook dit jaar opnieuw.

De nieuwe besparingen zijn dan ook niet ingegeven door een secuur afgewogen beleidskeuze. Het is slechts de blinde kaasschaaf die de Vlaamse regering er eind vorige maand toe bracht om 100 miljoen euro, een verdacht rond bedrag, te schrappen uit de onderwijsbegroting, want 'ieder moet zijn deel doen'. Dat Weyts bij de aankondiging van de besparing nog niet wist waar hij dat geld dan precies vandaan zou halen, bevestigt dat de ingreep niet steunt op een doordachte visie op de prioriteiten van een goed bestuur, maar alleen op een cijfermatige afweging.

Erger, die strikt kwantitatief bepaalde ingreep is alleen nuttig voor het prestige van de Vlaamse politieke elite. Want de coalitie maakt zich sterk dat ze in 2024 een trofee kan binnenhalen: een begroting in evenwicht, en dat meer bepaald als enige entiteit in de Belgische federatie. Zo'n groot departement als Onderwijs, dat, al geeft het haast al zijn geld uit aan lonen, wel goed is voor een derde van alle Vlaamse uitgaven, kan daartoe een flinke bijdrage leveren zonder dat dit al te fel zou opvallen. Dat is wat de wet van de grote getallen toch leert. Diepere inzichten moet je daarachter niet zoeken.

Uiteindelijk schrapte Weyts 112,5 miljoen euro: hij had blijkbaar eerder besliste besparingen over het hoofd gezien, die op een of andere manier nog 'op de boek' (*sic*) stonden. Dat doet hij vooral door nieuwe uitgaven uit te stellen. Wat, zeker budgettair, niet veel goeds belooft voor wanneer die kennelijk wel noodzakelijke uitgaven zich de volgende jaren toch zullen opdringen, al zijn ze misschien voorbij dat cruciale

verkiezingsjaar 2024 te duwen.

Er zijn veel ditjes en datjes bij, boekhoudkundige trucs inbegrepen, maar de meeste gaan wel in tegen het voornemen om de werklust van het onderwijspersoneel te verlichten. Een zijinstroom van nieuwe leerkrachten stimuleren ze al evenmin en ze snijden in onderzoeksmiddelen, waarmee het zo al niet riant was gesteld. Het is niet omdat er, aldus Weyts, bij de ingrepen niet 'veel bloed' vloeit, dat het eindresultaat minder bloedeloos wordt. Dat wordt dus nog even doorbijten voor schooldirecteuren die zich graag hadden laten bijstaan om hun opvolgers te begeleiden, voor docenten die studenten graduaat maar opgeleid moeten zien te krijgen, of voor ervaren nieuwkomers die hun elders opgebouwde anciënniteit amper gehonoreerd zullen zien.

Toch verdient de Vlaamse regering enige clementie. Ook omdat iedereen ermee te maken heeft, ligt het onderwijs zeer veel stakeholders na aan het hart. Historisch torst het een zwaar politiek gewicht. Een van de motieven om in 1830 België uit te vinden, was tenslotte net de vrijheid van onderwijs, toch in de eerste plaats voor het toen dominante katholicisme. Tot een goede halve eeuw geleden zijn er nog verscheurende ideologische oorlogen om gevoerd, die altijd weer zijn beslecht met evenwichten

tussen koepels en netten en lokale spreiding, die niet altijd efficiënt uitvallen, maar de overheid wel veel geld kosten. Het kan mee verklaren waarom de Nationale Bank eerder deze maand vaststelde dat België relatief meer uitgeeft aan onderwijs dan de buurlanden. Ze geeft er onder meer een hoge graad van duplicatie als reden voor aan.

De besparingen in het onderwijs helpen de scholen niet, ze dienen alleen het prestige van de Vlaamse politieke elite

Leverde die traditie een goed web van scholen op, toch blijft dat, eveneens om historische redenen, niet te negeren elitaire trekjes vertonen. Daardoor vinden kinderen in een minder fortuinlijke startpositie er moeilijker hun gading. Dat is al vele decennia zo voor gezinnen met een migratieachtergrond. Kwalen als het zogeheten watervalstelsel, de hoge incidentie van het zittenblijven of het bestaan van 'zwarte' scholen zijn al lang bekend, maar werden politiek lang niet ernstig genomen, met veel frustratie en een onderbenutting van het

intellectuele potentieel als gevolg. De lockdown, die pijnlijk het verschil aan het licht bracht tussen kinderen met of zonder eigen kamer, tuin, laptop, internetverbinding of ouders die extra uitleg geven, was er alweer een illustratie van. Ook dat heeft een prijs, al is die niet in geld uit te drukken.

Zo blijft het ook op school dweilen met de kraan open en hoeven leerkrachten niet te veel te rekenen op de politieke klasse. Zeker niet als die vervalt in de nieuwe manie die beleidsvisies reduceert tot holle bezweringsformules in kinderachtige, polariserende slogans en tegenstellingen. Zoals alle energie- en klimaatkwesies al zouden zijn opgelost door 'pretpedagogie' af te zetten en – voor wie het nog niet beu is om het te horen – 'de lat hoger te leggen'.

Het zijn betekenisloze, zelfs verlamende frasen zolang er geen verijnd concreet beleid tegenoverstaat, met beargumenteerde en genuanceerde inzichten en keuzen. En dus met een budget dat voor meer dient dan opportunistisch politiek gespin.

Marc Reynebeau is senior writer van deze krant. Zijn column verschijnt wekelijks op woensdag.

Onderwijs is gediend met boter bij de vis, niet met holle frasen.
© Sandra Van Watermeulen

kort & bondig

Niemand wil een Europese superstaat

Joren Vermeersch pleit in zijn column tegen een Europese superstaat. In werkelijkheid is niemand daar voorstander van (*DS 18 oktober*). Ook de werking van de EU stelt hij fout voor. Volgens Vermeersch 'vullen de Europese instellingen hun bevoegdheden zodanig assertief in dat ze onmogelijk nog respect kunnen opbrengen voor nationale gevoeligheden'. Hij verwijst naar de Europese Commissie en het Europees Parlement, waardoor je zou kunnen concluderen dat die twee instellingen samen de EU-wetgeving bepalen. Over de allerbelangrijkste en machtigste

EU-instelling rept Vermeersch met geen woord. Geen enkele EU-wetgeving komt tot stand zonder een supermeerderheid (of zelf unanimiteit) onder de lidstaten in de Raad van Ministers. Als EU-wetgeving raakt aan 'nationale gevoeligheden', is dat omdat de lidstaten dat zelf willen.

Vermeersch merkt op dat het EU-Hof eist dat het EU-recht voorrang krijgt op nationale grondwetten, hoewel dat oorspronkelijk niet de bedoeling was. Dat klopt. Vermeersch haalt ook terecht aan dat de bepaling daarover in de ontwerpgrondwet niet hernomen werd in het Verdrag van Lissabon. Maar hij vergeet te vermelden dat alle lidstaten (de niet-bindende) Verklaring nr. 17 hebben aangenomen bij het Verdrag van Lissabon, waarin ze bevestigen dat volgens 'de vaste rechtspraak

van het Hof van Justitie van de Europese Unie, de Verdragen en het recht dat de Unie op grond van de Verdragen vaststelt, voorrang hebben boven het recht van de lidstaten, onder de voorwaarden bepaald in die rechtspraak'. Mochten de lidstaten oordelen dat het Hof te ver is gegaan, dan hadden ze de verdragen kunnen wijzigen. Dat hebben ze niet gedaan.

Dat betekent niet dat een verdragswijziging niet meer mogelijk is. De suggestie van Vermeersch is een debat waard, temeer omdat eurorealisten dan met concrete voorstellen moeten komen. Als 'de bevoegdheden van de Unie moeten worden gedefinieerd met veel meer respect voor de nationale democratie', zullen ze concreet moeten aantonen hoe de EU in de uitoefening van haar bevoegdheden de

nationale democratie onvoldoende respecteert en hoe het beter kan.

Toen het VK die oefening in 2014 deed, doken geen fundamentele problemen op. Wat een 'nieuw en bescheiden Europees verdrag' moet inhouden, is niet duidelijk. Het is ook twijfelachtig of je de Brexit met zo'n verdrag had kunnen tegenhouden. Wat wel een verschil had kunnen maken, is een intellectueel eerlijk debat over hoe de EU functioneert, waarbij niet gesuggereerd wordt dat haar instellingen uit zijn op een 'Europese superstaat' of dat de EU-wetgeving wordt 'opgelegd' aan de lidstaten.

Merijn Chamon
Assistant professor EU law
(Maastricht University).